

**“BUXORODA ISLOM MADANIYATINI
MODERNIZATSIYALASH VA TURIZMNI
BARQAROR RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI”**

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman

24-fevral 2020 yil Buxoro

**“MODERNIZATION OF ISLAMIC
CULTURE IN BUKHARA AND PROSPECTS FOR
THE DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE TOURISM”**

International Scientific and Practical Conference

February 24, 2020 Bukhara

**«МОДЕРНИЗАЦИЯ ИСЛАМСКОЙ
КУЛЬТУРЫ В БУХАРЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ
УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА»**

Международная научно – практическая конференция

24 февраля 2020 года Бухара

**“BUXORO ISLOM MADANIYATINI
MODERNIZATSIYALASH VA TURIZMNI BARQAROR
RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI”**

Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman
2020 yil 24-fevral, Buxoro

**“MODERNIZATION OF ISLAMIC CULTURE IN
BUKHARA AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT
OF SUSTAINABLE TOURISM”**

International Scientific and Practical Conference
February 24, 2020 Bukhara

**«МОДЕРНИЗАЦИЯ ИСЛАМСКОЙ КУЛЬТУРЫ В
БУХАРЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО
РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА»**

Международная научно — практическая конференция
24 февраля 2020 года, Бухара

4. Б.Х.Тўраев. “Организационно-экономические механизмы регионального туризма”. Ташкент-Фан. 2009 г.
5. Б.Ш.Сафаров. “Миллий туризм хизматлари бозорини инновацион ривожлантиришнинг методологик асослари”. Монография. Тошкент. “Фан ва технология”. 2016 й.
6. Файзиева Ш.Р. “Ўзбекистонда туризмни ривожланишининг иқтисодий механизмини такомиллаштириш”. Номзодлик диссертацияси. Тошкент.ЎЗМУ.
7. www.uza.uz. Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги маълумотлари.
8. www.stat.uz. Ўзбекистон Республикаси давлат статистика қўмитаси маълумотлари.

БУХОРОДА ИСЛОМ МАДАНИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ВА ТУРИЗМНИ МОДЕРНИЗАЦИЯ ҚИЛИШ МИСОЛИДА

*Абдуллаев Ё.З., БухДУ Ҳарбий таълим факультети бошлигининг
ёшлар билан ишлаш бўйича ўринбосар, доцент*

Ўтмишдан маълумки, юртимизда азалдан зардуштийлик, буддавийлик, насронийлик, монийлик ҳамда ислом дини вакиллари ўзаро иноқ ва тинч – тотувликда истиқомат қилишган. Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев қайд этиб ўтганларидек бизнинг қадимий ва саховатли заминимизда кўп асрлар давомида турли миллат ва элат, маданият ва дин вакиллари тинч-тотув яшаб келган. Меҳмондўстлик, эзгулик, қалб саховати ва том маънодаги бағрикенглик бизнинг халқимизга доимо хос бўлган ва унинг менталитети асосини ташкил этган.

Айниқса, юртимиздаги маданият марказлари ҳисобланган кўплаб шаҳарларда масжид, черков, синагоглар фаолият кўрсатган. Ўз навбатида, ушбу муқаддас масканларда турли динга мансуб миллат ва элатлар ўзларининг диний маросимларини эмин-эркин адо этиши юртимизда диний бағрикенглик ва конфессиялараро ҳамкорликнинг ижобий кўринишини намоён этган. Ўзбекистон Республикаси ўзининг давлат мустақиллигини эълон қилгандан кейин, миллатлараро тотувлик, диний бағрикенглик ва конфессиялараро ҳамкорликни таъминлаш орқали тинчлик ва барқарор тараққиёт асосларини мустаҳкамлаш борасида ижобий ишлар амалга оширилди.

Хусусан, мазкур соҳада амалга оширилаётган ишларнинг ижобий давоми сифатида Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги қабул қилинган фармони муҳим аҳамият касб этади. Мазкур фармонга мувофиқ, 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг “Хавфсизлик, миллатлараро тотувлик ва диний бағрикенгликни таъминлаш, чуқур ўйланган, ўзаро манфаатли ва амалий руҳдаги ташқи сиёсат юритиш” деб номланган бешинчи йўналиш доирасида давлатимиз мустақиллиги ва суверенитетини мустаҳкамлаш, Ўзбекистоннинг ён – атрофида хавфсизлик, барқарорлик ва ахил қўшничилик муҳитини шакллантириш, мамлакатимизнинг халқаро нуфузини мустаҳкамлаш стратегик вазифа сифатида белгиланганлигини айтиб ўтиш лозим. Айнан, мазкур йўналиш доирасида миллатлараро муносабатлар соҳасидаги сиёсатнинг устувор йўналишлари концепциясини ҳамда Диний соҳадаги давлат сиёсати концепциясини ишлаб чиқиш назарда тутилган эди. Мазкур омиллар юртимизда жамият хавфсизлиги ва мамлакат барқарорлигини таъминлашда миллатлараро тотувлик, диний бағрикенглик ва конфессиялараро тотувлик ҳолатини ижобий кўринишда эканлигини намоён этади. Мазкур ҳолат, ўз навбатида Ўзбекистонда миллатлараро тотувлик, диний бағрикенглик иноқлик ва бирдамликнинг нодир тимсоли сифатида намоён бўлиб, барча дин вакилларига нисбатан бағрикенгликнинг ижобий намунаси эканлигидан далолат беради. Бинобарин, дунёдаги мавжуд динлар ўз моҳиятига кўра, ўзида эзгулик, тинчлик, яхшилик, дўстлик ҳамда

бунёдкор гоёларни мужассам этади. Айниқса, Ислом маданияти инсонларни ҳалоллик ва покликка, меҳр-шафқат, биродарлик ва бағрикенгликка даъват этади.

Таъкидлаш жоизки, мустақиллик йилларида ижтимоий ҳаётнинг барча соҳалари катори Ўзбекистоннинг диний-маданий ҳаётида ҳам ижобий ўзгаришлар амалга оширилди. Ислом ҳамкорлиги ташкилоти (ИХТ) га аъзо давлатлар маданият вазирларининг 9-анжумани қарорига кўра, 2020 йилда Ислом маданияти пойтахти сифатида Бухоро (Ўзбекистон), Қоҳира (миср) ва Бамако (Мали) шаҳарлари тасдиқланганлиги таъкидлаб ўтиш мақсадга мувофиқ деб ўйлайман. Бухоро шундоқ ҳам бир неча асрлардан буён ислом маданияти пойтахти сифатида намоён бўлиб келмоқда. Мусулмон оламида Бухоро бежизга «Қуббатул Ислом» ва «Ғумбази Ислом» деб сифатланмайди, бу арабча ва форсчадан таржима қилинганда Ислом ғумбази деган маънони беради. Шаҳарнинг ислом маданияти пойтахти ўлароқ эътироф этилиши шаҳар ва унда яшаб ўтган олимларнинг ислом цивилизацияси ривожига қўшган улкан ҳиссасининг яна бир тасдиғи сифатида баҳолаш мумкин. Мазкур ижобий ишлар самараси Республикада барча ислом маданияти вакиллари учун диний бағрикенглик муҳитини мустаҳкамлаш, мамлакат фуқаролари ўртасидаги ўзаро бирдамлик, тотувлик ва иноқликни таъминлашда муҳим аҳамият касб этади.

Ўзбекистонда Бухорони ислом маданияти пойтахти бўлиши ўз навбатида, турли динларга эътиқод қилувчи ва уларга эътиқод қилмайдиган фуқаролар, ҳар хил эътиқодларга мансуб диний ташкилотлар ўртасида ўзаро мурося ва ҳурмат ўрнатилишига қўмаклашади, диний ва ўзга мутаассибликка ҳамда экстремизмга муносабатларни қарама-қарши қўйиш ва кескинлаштиришга, турли конфессиялар ўртасида адоватни авж олдиришга қаратилган хатти-ҳаракатларга йўл қўймайди. Айниқса, мазкур ҳолат Ўзбекистонда барча динлараро муносабатларда бағрикенгликнинг таъминланиши, аввало, динлараро зиддиятларни олдини олишда муҳим аҳамият касб этиб, турли дин вакилларида ўзаро ҳамкорлик, бирдамлик ва ҳамжиҳатликнинг шаклланишига замин яратади. Мазкур омил юрт тинчлиги ва тараққиётига, умуминсоний маданият ва маънавият ривожига бевосита хизмат қилади.

Кўхна ва боқий Бухонинг миллий ва диний кадриятларга ўта садоқатли ва эътиборли экани дунёга маълум. Бугунги кунга қадар асарлари машҳур бўлиб келаётган Имом Бухорий, Абу Али Ибн Сино, Абдуҳолик Ғиждувоний, Муҳаммад Ориф Ревғарий, Маҳмуд Анжир Фағнавий, Хожа Али Ромитаний, Муҳаммад Бобойи Самосий, Саййид Амир Кулол ва Баҳоуддин Нақшбанд ҳамда бошқа буюк олим ва мутафаккирларимиз айнан шу заминдан етишиб чиққанлар.

Айниқса, Давлатимиз раҳбарининг бевосита ташаббуси билан Самарқанд вилоятида Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Имом Бухорий халқаро илмий-тадқиқот маркази, Бухоро вилоятида “Мир Араб” Олий мадрасасининг очилиши, Тошкент шаҳрида “Ўзбекистондаги Ислом сивилизатсияси маркази”ни ҳамда “Ўзбекистон Ислом академияси”ни ташкил этилиши ҳамда “Қуръони карим мусобақаси”нинг туман (шаҳар), вилоят ва республика босқичларини юқори даражада ўтказилаётгани ҳамда Бухоро ислом маданияти пойтахти деб эътироф этилгани диний соҳада олиб борилаётган ислохотларнинг амалий ифодаси ҳисобланади. Диний таълим соҳасидаги ислохотлар каторида Бухоро вилоятида “Мири Араб” Олий мадрасаси ҳамда Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Ислом академияси фаолиятининг бошланиши, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 27 мартдаги қарори асосида Самарқанд вилоятидаги Имом Бухорий халқаро илмий-тадқиқот маркази ҳудудида янги олий диний таълим муассасаси – “Ҳадисшунослик” мактаби ташкил этилаётганини алоҳида қайд этиш зарур.

Бухорога дунё халқлари эътиборининг кучайиб бораётгани бу қадимий маконда туризм индустриясини ривожлантириш учун катта имкониятлар мавжудлигидан далолат беради. Мутахассислар сайёҳлик замонавий иқтисодиётнинг истиқболли тармоғи эканини таъкидлайди. Бошқа соҳалар равнақи хом ашё, ишчи кучи, маблағ ва яна кўплаб ресурсларни доимий талаб этса, туризм учун замонавий талабларга мос, бекаму кўст ишловчи инфратузилма бўлиши, мевали дарахт мисоли узоқ йиллар наф келтиришини назарда тутаман.

Президентимиз мамлакатимиз тараққиёти, халқимиз фаровонлигини таъминлашга қаратилган кенг қўламли ислохотларда ана шу жиҳатга ҳам алоҳида эътибор қаратмоқда. Тармоқни ҳар томонлама ислох этиш бўйича қатор ҳужжатлар қабул қилиняпти. Уларга мувофиқ, мамлакатимизда сайёҳлик саноати субъектлари фаолияти учун қулай шароитлар яратилмоқда, соҳа равнақи йўлидаги тўсиқлар олиб ташланиб, чет элликлар учун виза ва рўйхатдан ўтиш тартиблари, божхона назорати соддалаштирилди. Тармоқнинг янги салоҳиятли турлари, хусусан, зиёрат туризмини ривожлантиришга эътибор кучаймоқда.

Бухорога йилига дунёнинг турли нуқталаридан минглаб сайёҳлар келади. Улар бу шариф заминда тарих билан юзлашадилар. Инсониятнинг асрлар оша яшаб келаётган эзгу тутумлари, маданияти ва қадриятларига гувоҳ бўлиб, уларнинг моҳиятида ётган умумбашарийлик, боқийлик сирларини англашга уринадилар. Ислом дини пешволари, алломалари, азиз-авлиёлари босган тупроқни, қўлларининг қайноқ тафти қолган масжиду минораларни, руҳлари кезиб юрган манзилларни зиёрат қилишга ошиқишлари сир эмас.

Бугунги мақсадимиз эса тобора катта аҳамият касб этаётган динлараро ва цивилизациялараро мулоқотни самарали йўлга қўйиш мақсадида Ўзбекистондаги Ислом цивилизацияси марказининг жаҳондаги нуфузи халқаро илмий муассаса ва тузилмалар, жумладан, ЮНЕСКО, АЙСЕКСО каби халқаро ташкилотлар билан яқин ҳамкорлик алоқаларини ўрнатишдан иборат.

Фойдаланган адабиётлар рўйхати

1. Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисидаги (янги таҳрири) // Ўзбекистоннинг янги қонунлари. 19-сон.-Т.: Адолат, 1998.
2. И.Каримов “Энг асосий мезон - ҳаёт ҳақиқатини ақс эттириш”, - Т, Ўзбекистон 2009.
3. Ҳошимов М. “ЮНЕСКО фаолиятида диний бағрикенглик тамойиллари” (Ўзбекистон Республикаси мисолида): Тар. фан. номз. дисс. автореф. –К Т.: Тошкент ислом университети, 2009.
4. Мансуров Р. “Меморий ёдгорликларни сақлаш ва тамирлаш” // Мозийдан садо.-Тошкент, 2004.
5. Шавкат Мирзиёев. “Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга курашимиз”. – Т.: “Ўзбекистон” 2017.

АҲМАД ЗИЁУДДИН КУМУШХОНАВИЙ ҲАЁТИ ВА МАЪНАВИЙ МЕРОСИ

Гуламова М.Т., кимё фанлари номзоди, доцент,

Бухоро давлат тиббиёт институти

Ҳар йили Ислом ҳамкорлик ташкилоти мусулмон мамлакатларидаги учта шаҳарни Ислом маданияти пойтахти деб, эълон қилади. Уларнинг бири араб мамлакатларидан, иккинчиси Осиё ва учинчиси Африкадаги мусулмон мамлакатлардан биридаги шаҳарлардир.

Ислом ҳамкорлик ташкилоти маданият вазирлари томонидан IX Ислом конференциясида 2020 йилда Бухоро, Қоҳира (Миср) ва Бамако (Мали) шаҳарлари Ислом маданияти пойтахти деб, тасдиқланди. “Бухорода ислом маданиятини модернизациялаш ва туризмни барқарор ривожлантириш истикболлари” халқаро илмий-амалий анжуманнинг ўтказилиши шу санага муносиб тўхфадир.

Ислом маданияти моҳиятини, ўзига хослигини чуқур ўрганиш ва ёшларимизга ўргатиш айниқса туризм соҳасида таълим олаётган талабаларимиз учун жуда зарур ҳисобланади.

Ислом олами миқёсида шуҳрат қозонган, асарлари бутун дунёда машҳур бўлган Нақшбандия тариқати таълимоти Қуръони карим ва Ҳадиси шарифга асослангандир.

Нақшбандия таълимотини дунё бўйлаб кириб тарқалишига сабабчи бўлган “Сисилаи шариф” “олтин занжир”да 32 - халқанинг пири муршеди Аҳмад Зиёуддин ал-Кумушхонавий ҳисобланадилар.

Халилов Б.Б	Роль предпринимательства в развитии туризма	134
Шералиева Р. Б	Зиёрат туризмни ривожлантиришда баҳоуддин нақшбанд мажмуасининг ўрни	135
Ахмедов Д., Аъзамов Т., Султонов Ю	Almeros.uz – электронная библиотека исторического и культурного наследия узбекистана	136
Турсунов Нурмамат Холматович	Гис мониторинг состоянием объектов исламского наследия узбекистана	140
Бакаев И. И., Шафиев Т. Р., Мансурова И.Х	Организация поиска с поддержкой алгоритмов полнотекстового поиска на сайте посвящённого анализу произведения предков, внесших значительный вклад в исломоведении	141
Ergasheva A.F., Davronov I.O	Milliy hunarmandchilikning samaradorligini oshirish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar tahlili	143
Мухамедова З.М. Шониязов Ш.С.	Модернизация исламской культуры в контексте доктрины васатийи и семейные ценности в узбекистане	147
Исакова З. Р.	Зиёрат туризми ва сайёҳлик салоҳиятининг янги истиқболлари	150
Иминова М.Р	Сущность исламской культуры, пути ее развития и усовершенствования	152
Yo'ldashev U.X	Toshkent viloyatida agroturizmni rivojlanish istiqbollari	155
Gulmira T. S.	Agroturizmni rivojlantirishning geografik jihatlari va istiqbollari	157
Davronov I.O Akhrorova N.U	The influence of youth tourism on the economy and society of the country	158
Курбонова М.Б Холлиев Ж.О	Зиёрат туризмида ҳалол лўқма	160
Akramov Sh.Sh. Soliyeva D. F	Mamlakatimizda turizm sohasini jadal sur'atlarda rivojlantirish uchun amalga oshirilayotgan ishlar	162
Oripova Z.Q. Shabonova Z.E.	Malakali kadrlar tayyorlashda yuzaga keladigan muammo va yechimlarning turizm sohasi rivojiga ta'siri	164
Тожибоева М.Т Алижон Равшанов	Ўзбекистонда ички ва ташқи туризмни ривожлантиришда миллий кадриятларнинг ўрни	165
А.Ч. АБДИЕВ Н. БАДАЛОВА	Туризм соҳасини ривожланишида инвестицион муҳит	168
Абдуллаев Ё.З	Бухорода ислом маданиятини ривожлантиришда ва туризмни модернизация қилиш мисолида	171
Гуламова М.Т.	Аҳмад зиёуддин қумушхонавийҳаёти ва маънавий мероси	173
Саидкулова Ф., Шожонова Ф.	Туризм таълими муассаларида таълим-тарбия жараёнини назорат қилиш усуллари тақомиллаштириш	175
Раупов.С.С. Кудратов А.А.	Бухоро яҳудийлари маҳаллари туризм объекти сифатида	178